

Remiss. Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)

Regeringen beslutade i maj 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera och lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat.

Utredningens uppdrag har sin bakgrund i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde, vilket föranlett en återuppbyggnad av det civila försvaret. Under utredningens gång har det säkerhetspolitiska läget hastigt blivit mycket allvarligt på grund av det anfallskrig som Ryssland inledde mot Ukraina.

Utredningens uppdrag har bestått i att lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Uppdraget har omfattat tre sakområden som enligt utredningens direktiv är starkt förbundna med varandra; skyddsrum, utrymning och inkvartering samt behovet av en stödorganisation, som under ledning av en myndighet eller annat offentligt organ kan genomföra insatser exempelvis inför eller i samband med användning av skyddsrum och vid utrymning och inkvartering.

Region Skåne vill lämna nedanstående synpunkter på utredningen.

Övergripande välkomnar Region Skåne utredningens förslag, inte minst i skuggan av det nya säkerhetspolitiska läget. Det är positivt att en tydligare nationell förväntansbild kan byggas upp, vilket i sin tur kan översättas till ansvar för att säkerställa att skyddet för civilbefolkningen ligger på en godtagbar nivå.

En av de viktigaste rollerna Region Skåne har i sammanhanget är som ägare av många fastigheter där det finns civila skyddsrum, vilka i händelse av höjd beredskap på kort tid ska kunna iordningställas. För detta ändamål ska, enligt utredningens förslag, fastighetsägaren ta ett utökad ansvar. Vi välkomnar en sådan nyordning, som på många sätt är en naturlig del av regionernas ansvar för samhällskontraktet.

Vad gäller mera precisa förslag önskar Region Skåne framföra följande.

Kollektivtrafik bör inkluderas i planering av utrymning av befolkningen. Vid en befolkningsutrymning behöver kommuner och regioner utreda former för samverkan kring detta.

Angående kontroller av skyddsrum föreslår utredningen att enklare egenkontroll kan utföras av fastighetsägaren, det vill säga av regionerna själva vad gäller dess egna fastigheter. Region Skåne menar att en statlig finansiering av de föreslagna egenkontrollerna hade i så fall varit lämpligt. Därutöver bör länsstyrelserna i framtiden ha ett övergripande ansvar och kompetens för fullständig kontroll av skyddsrummen, så som exempelvis stickkontroller.

Det finns en problematik kring att skyddsrum är till för allmänheten och inte för den verksamhet som bedrivs på sjukhusen. Region Skåne anser att verksamhets-skyddsrum därför borde vara en kommande utredningspunkt. ("Skyddade utrymmer" för vårdverksamhet hanteras i annat regeringsuppdrag.)

Om hela fastigheten ändå ska avvecklas, efter att ha uppnått sin tekniska livslängd, borde en avveckling av tillhörande skyddsrum förenklas. Det vill säga om fastigheten ska avvecklas borde det även automatiskt innefatta eventuella skyddsrum. Om avvecklade skyddsrum ska ersättas ska statliga medel bekosta detta. Dessutom bör en nationell strategi för ersättning och eventuell utbyggnad av skyddsrumsbeståndet tas fram. Möjligen bör även en motsvarande strategi tas fram för upprustning av de skyddsrum som närmar sig 50 år (och därmed utfasning), i syfte att kunna förlänga skyddsrummens livslängd.

Vidare anser Region Skåne att frågan om kommunikation i skyddsrummen bör undersökas till exempel vad tillgång till digitala nätverk i skyddsrummen.

Region Skåne vill avslutningsvis framföra att vi utgår från att det kommer att utgå fullständig ersättning för de upprustningsåtgärder och det utökade ansvar som kommer bli följden av förslagen i utredningen, det vill säga att finansierings-principen tillämpas.

Carl Johan Sonesson
Ordförande

Lars-Åke Rudin
Regiondirektör

